

Asia: VN/10164/2019

Lausuntopyyntö vaativan sijaishuollon uudistamistyöryhmän ehdotuksesta hallituksen esitysluonnokseksi lastensuojelun vaativaa sijaishuoltoa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Esitetään lisättäväksi uusi 2 momentti pykälään 4 a § Lapsen oikeus tasapainoiseen kehitykseen ja hyvinvointiin. Selkiyttääkö ehdotus lapsen kasvatuksen, valvonnan ja huolenpidon sekä perusoikeuksiin kajoavien rajoitusten rajanvetoa? Jos ei, miten säännöstä tulisi muuttaa?

Yleislausumana teksti on selkiyttävä. Perusteluosassa on lause "sääntöjen ja sopimusten tulisi olla niin selviä, että lapsi ja nuori tietää mitä odotetaan, sekä mitä säännöistä ja sopimuksista poikkeavasta käytöksestä seuraa". Tämä konkretisointi olisi hyvä saada myös pykälätekstiin.

2. Esitetään säädettäväksi lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden asiakasmitoitus 35 lasta/sosiaalityöntekijä (13 b §). Mitä vaikutuksia näette ehdotuksella olevan?

Oikean suuntainen linjaus. Pienempi asiakasmäärä mahdollistaa suunnitelmallisen, systemisen työtteen. Asiakasmitoituksessa on huomioitava, että eri organisaatioissa on sosiaalityöntekijöillä erilaisia tehtäväkuvia, esim. onko avo- ja sijaishuolto yhdistettynä. Tarkastelu tulee ulottaa organisaatiossa myös perhesosiaalityöhön/SHL-työhön kun toimenpiteitä asiakasmitoituksen mukaiseen toimintaan tehdään.

3 a. Vastaavatko 15 §:n täsmennykset tätä tavoitetta?

Kyllä pääosin

3 b. Mitä käytännön vaikutuksia näette ehdotuksella olevan?

Kirjallinen arvio terveydenhuollossa on hyvä. Tuo velvoittavuutta enemmän.

4. Ehdotuksessa esitetään säädettävän lapsen sosiaalihuollon asian vireille tulosta voimassa olevan lastensuojeluasian vireille tulon sijaan. Tavoitteena on, että tämä vahvistaisi sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnin ensisijaisuutta. Onko ehdotettu sääntely tarkoituksenmukainen asetetun tavoitteen kannalta?

Kyllä

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 4

Pykälä on selkeä. Kaikki vireille tulot käsitellään SHL-asiana, täsmentää myös mitä lapsen PTA sisältää, selvitettävä osaltaan lapsen LsL:n mukaista palvelutarvetta.

Vaatimus perustella, miksi PTA:n jälkeen ei tarvita LS-tukitoimia, on asiakkaan näkökulmasta hyvä asia, tuo asian asiakkaalle selkeämmäksi/perustellummaksi. PTA voi olla riittävä tukitoimi, tai sen aikana havaitaan, että muut kuin SHL-palvelut ovat tarpeellisia.

5. Ehdotuksessa esitetään lastensuojelun asiakkuuden päättymisestä säätämistä. Mitä käytännön vaikutuksia tällä sääntelyllä olisi?

Perustelut päättymiselle antaa selkeyttä ja läpinäkyvyyttä. Vahvistaa nykykäytäntöä. Sosiaalityöntekijän tulee tehdä tietohuoltoa, ts. toimenpide asiakastietojärjestelmässä, että oikeasti poistutaan asiakkuudesta > kirjaamistapa, kirjaamisen rakenne ja myös tiedoksianto.

6 a. Arvioitko ehdotetun säädöksen johtavan käytännössä avohuollon palvelujen kehittämiseen?

Kyllä pääosin

6 b. Miten arvioitte tämän tavoitteen toteutuvan ehdotetun säännöksen avulla?

Palvelut pitäisi olla mahdollisia jo nykyisinkin. Uusi tehostettu avohuollon tukitoimi on selkeämpi kuin vanha kiireellinen avohuollon tukitoimi. Uusi säännös laajentaa mahdollisuuksia hankkia koko perheelle palvelua, täsmentää perhekuntoutusta (laitos vs avo). Palveluista tulee käyttää lain mukaisia termejä.

7. Sijaishuoltopaikan valintaa koskevaa sääntelyä ehdotetaan täsmennettävän. Sijaishuoltopaikan valinnassa tulisi aina arvioida yksilöllisesti lapsen etu, lapsen tarpeita vastaava kuntoutuksellinen osaaminen ja lapsen varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja muun opetuksen sekä siihen tarvittavan tuen varmistaminen. Millaisia vaikutuksia näette ehdotetulla sääntelyllä olevan sijaishuoltopaikan valintaan ja sitä koskevaan päätöksentekoon? Onko pykälän sääntely asetettujen tavoitteiden näkökulmasta riittävä?

Sääntely on riittävä. Kuuden kuukauden sijoitus kotiin on riittävä. Jos lapsella on useampia avohuollon sijoituksia, onko etusijalla sijoituspaikka, missä lapsi on jo ollut?

8. Lapsen sivistyksellisten oikeuksien toteutumisen tukemista ehdotetaan vahvistettavan erityisesti sijaishuollon aikana (49 a §, 50 §, 52 a §, 57 § ja 60 d §). Miten ehdotettu sääntely vastaa lapsen sijaishuollon aikaiseen tuen tarpeeseen perusopetuksen ja toisen asteen tutkinnon suorittamisessa?

Takaa oikeuden käydä koulua, huomioi oppivelvollisuuden laajentumisen.

9 a. Onko 49 a §:n sääntely vaativasta sijaishuollosta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

Kyllä pääosin

9 b. Mitä käytännön vaikutuksia ehdotuksella olisi?

Erytisryhmien mainitseminen on hyvä asia. Sijaishuoltopaikkojen on tarkasteltava omat palvelunsa tämän säännöksen perusteella. Lapsen edun huomioiminen, kun vaativan sijaishuollon yksikössä nousee esille päihteet >> yksikössä tulee olla resurssit ja osaamista hoitaa asiaa, eikä irtisanoa

paikkaa ja siirättää lasta toiseen yksikköön. Missä toteutetaan lääkinällinen katko alaikäisen kohdalla?

10. Selkeyttääkö ehdotettu muotoilu erityisen huolenpidon jakson hoidollista ja kuntouttavaa sisältöä?

Kyllä

Vapamuotoiset huomiot kohdasta 10

Ei ole pelkkää pysäytystä, vaan myös arviointia ja kuntoutusta. Miten varmistetaan jatkumo, jatkopolku EHO:n jälkeen ja mahdollinen paluu aiempaan sijaishuoltoon? Erityisen huolenpidon yksikön laadun ja riittävän osaamisen varmistamisen tärkeys.

11 a. Vastaako ehdotettu muotoilu näihin tavoitteisiin?

Kyllä

11 b. Millaisia vaikutuksia erityisen huolenpidon jakson pidentämisellä olisi?

30 pv ei yleensä riitä. Rauhoittaa tilanteen suoraan 90 päiväksi. Lapsen säännölliset tapaamiset EHO-jakson aikana ovat tärkeitä, tavoitteiden asettaminen ja seuranta.

12. Erityisen huolenpidon jakson päätöksenteko: Millaisia vaikutuksia olisi nykyisen päätöksentekorakenteen (30 + 60 vrk) muuttamisella siihen, että jatkossa yksi päätös mahdollistaisi enimmillään 90 vuorokauden erityisen huolenpidon jakson ja sen jälkeen tarvittaessa enimmillään toisen 90 vuorokauden jakson?

Asiantuntijalausannon tarve - mikä on riittävä?

Selkiyttää päätöksentekoa, myös asiakkaan suuntaan, kun kesto tulee tietoon heti alussa.

13. Onko ehdotettu erityisen huolenpidon asumisyksiköiden henkilöstöresurssi (59 a §) riittävä?

Kyllä

Vapamuotoiset huomiot kohdasta 13

Kolme työntekijää/lapsi on hyvä ja välttämätön mitoitus, lapset ovat tarvitsevia. Henkilöstön erityisosaaminen on tärkeää.

14 a. Onko ratkaisu tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

14 b. Mitä vaikutuksia sillä olisi?

Vahva erityisosaamisen keskittäminen on ok. Paikkojen riittämättömyys on aiheuttanut jonoja ja jonotusaikana on tehty lapselle sijaishuollon muutoksia odottamaan EHO-paikkaa.

15. Miten 11 luvun säännökset rajoituksista toteuttavat sijaishuollossa olevien lasten perus- ja ihmisoikeuksia?

Riittävä henkilöstö. Itsemääräämisoikeutta vahvistavat menetelmät ja keinot >> vaatii henkilöstön kouluttamista. Miten valvotaan täydennyskoulutuksen toteutumista (mikä on riittävä täydennyskoulutusta?)

Rajoitustoimien täsmennyksellä ja muuttamisella korostuu entisestään sosiaalityöntekijän viranomaisvastuu eli todennäköisesti lisää sosiaalityöntekijän tehtäviä sijaishuollossa olevien lasten kohdalla.

63 § Yhteydenpidon rajoittamista koskeva päätös

VASTAUS KOHTAAN 16: paperilla ok, mutta käytännössä? Rajoitustoimien rangaistuksenomaisuus on ehdottomasti saatava karsittua pois. Ei saa olla "massarangaistuksia" tai automaattisesti tulevia rajoituksia jostakin tietystä tapahtumasta tai teosta.

63§: Kun laitoksessa tehdään vain kiireellisessä ja välttämättömässä tilanteessa 7 pv yhteydenpidon rajoitus, niin kokonaisvastuu jää sosiaalityöntekijälle >> suunnitelmallisuus lisääntyy.

65 § Aineiden ja esineiden haltuunotto

Hyvä täsmennys: sijaishuollon järjestämisestä tai laitoksen yleistä järjestystä todennäköisesti vakavasti haittaava esine tms (yhteydenpitoväline, ohjelmisto, laite). Kuuluuko lähtökohtaisesti toisen viranomaisen harkintaan? Laitoksen henkilökunta konsultoi muita viranomaisia. Tupakkatuotteiden haltuunotto ja hävittäminen on hyvä asia ainakin ihan nuorten lasten kohdalla.

66 § Henkilöntarkastus

Hyvä, mutta miten käytännön tilanteessa? Tekniset laitteet ovat lisänä sijaishuollon toteuttamisessa. Tärkeää, että henkilöstö osaa käyttää laitteita.

68 § Kiinnipitäminen

Aina lyhytaikainen. Hyvä, että poistetaan kiinnipitämisen hoidollinen ja huollollinen luonne. Sosiaalityöntekijän arvio, jos jatkuvasti/jatkuvia kiinnipitoja. Turvallinen kiinnipitotekniikka >> valvonta, että henkilöstö koulutettu. Voiko kiinnipitoa käyttää, jos lapsi "sekaisin" ja karkaamassa?

69 § Liikkumisvapauden rajoittaminen

Laitoksissa kiireellisissä tapauksissa 7 pv. Sosiaalityöntekijä 30 + 60 pv, mikä on hyvä uudistus esim. päihde tms perusteella. Vastaa hyvin nykytilanteeseen, päihdenuorelle 30 pv on liian lyhyt aika.

Laitoksessa ovien lukossa pitäminen niin, että ulos pääsee vain ohjaajan avustuksella? Liikkumisen mahdollistaminen työntekijän kanssa, jolloin sekä tukea että valvontaa.

69 a § Luvatta laitoksesta poistuneen lapsen palauttaminen

Selkiyttää aiempaa. Mitä on käytännössä toimintatavan ennakoiva suunnittelu/pohtiminen karkaamisen varalle (sosiaalityöntekijä + laitos)? Laitoksen rooli korostuu - tilanearvio ja toimintasuunnitelma. Hyvä lisäys, että kuljetuksen yhteydessä voidaan tehdä henkilöntarkastus.

70 § Eristäminen

Onko neljä tuntia riittävä? Sinä aikana arvio, pitääkö lapsi toimittaa terveydenhuollon arvioitavaksi. Toisaalta väkivaltainen, psykoottinen, itsetuhoinen lapsi toimitetaan terveydenhuollon yksikköön.

Terveysthuollon tarvetta ei voida korvata eristyksellä lastensuojelulaitoksessa. Tämä tulisi olla myös varsinaisessa pykälätekstissä, jolloin olisi velvoittava. Miten valvotaan?

72 § Erityiset rajoitukset erityisen huolenpidon jakson aikana

ok

17 a. Toteuttaako säännös tätä tavoitetta?

Kyllä

17 b. Millaisia vaikutuksia ehdotetulla 71 §:ssä säädetyillä erityisillä rajoituksilla näette olevan lapsen päihdehoidon ja -kuntoutuksen toteuttamiseen?

Selkeää erottaa kehon ulkopuolinen tarkastus henkilökatsastuksesta ja hyvä, että käyttö on mahdollista vain vaativan sijaishuollon yksiköissä. Lupamenettelyn tärkeys. Henkilöstön osaaminen korostuu taas. Antaako erityiset rajoitukset paremman mahdollisuuden lapsen päihteiden käytön katkaisemiseen ja kuntoutukseen? Vastamme kyllä.

18. Miten 69 a §:ssä ehdotetut muutokset mahdollistavat luvatta laitoksesta poistuneen lapsen palauttamisen?

Laitoksen aktiivinen rooli, mitä on käytännössä?

19. Miten tehokkaasti ehdotettu 73 §:n mukainen säännös toteuttaa eristämisen täytäntöönpanon valvontaa?

Karsii perusteettomia ja ylimitoitettuja eristämisiä. AVI saa paremmin kuvan yksittäisen laitoksen toiminnasta.

20. Miten tehokkaasti ehdotettu 74 §:n säännös kirjaamisveloitteesta ja toimittaminen kuukausittain aluehallintovirastoon toteuttaa rajoitustoimenpiteiden valvontaa?

Antaa selkeämmän kokonaiskuvan LS-sijaishuollosta ja tosiasiallisesta toiminnasta ja myös lasten tilanteista. AV:lla on oltava resurssia seurata kirjauksia ja havaitessaan puutteita tai väärinkäytöksiä, on toimittava ja puututtava tilanteeseen.

21. Ovatko ehdotetut jälkihuollon sisältöä koskevat täsmennykset riittäviä?

Kyllä

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 21

Hyvä täsmennys, antaa jatkossa perusteet erotella lapsen ja nuoren jälkihuolto toisistaan.

22. Ehdotetaan säädettäväksi uusi laki valtion lastensuojelulaitoksista ja täsmennettävän valtion lastensuojeluyksiköiden tehtäviä vaativan sijaishuollon ja perusopetuksen integroituna palveluna. Valtion lastensuojeluyksiköiden tehtävänä olisi vaativan sijaishuollon ja perusopetuksen integroidun palvelun, erityisen huolenpidon sekä lastensuojelun jälkihuollon järjestäminen. Vastaisiko ehdotetun lain 2 § vaativan sijaishuollon tarpeisiin?

Kyllä pääosin

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 22

--

23 a. Pykälä x tai pykälät x-x §:t ovat hyvät ehdotetussa muodossa.

-

23 b. Muutosehdotus pykälään x:

-

23 c. Muutosehdotus pykälän x perusteluihin:

-

Kallio Eija
Päijät-Hämeen Hyvinvointikuntayhtymä - Lapsiperhepalvelut